

ORDEN LICHIDA

SPEKTAKULÆRE TRILOBITTER

Tekst og tegninger: Magne Høyberget.

Under leting etter fossiler kan det til tider dukke opp noen avtrykk som er fullstendig dekket små knupper. Det er tydelig at det er en del av et større skall. Sannsynligvis blir slike ubestemmelige funn ofte kastet. Det kan dreie seg om fragmenter fra noen av de merkeligste og mest sjeldne trilobitter vi har, lichider – eller "trolltrilobitter" som de ofte kalles.

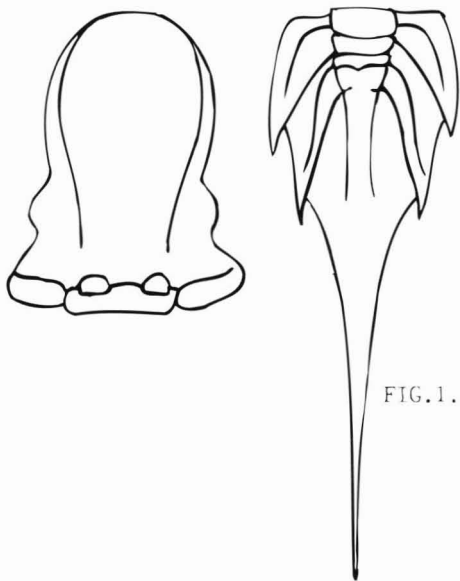

FIG. 1.

FIG.1: *Uralichas ribeiroi* er den lengste trilobittarten som hittil er beskrevet, 75 cm. lang fra midtre ordovicium, Portugal.

Klassen TRILOBITTER består av godt over 10 000 arter på verdensbasis. Rundt 400 av disse artene er funnet i Norge. Alle disse artene er gruppert i "Ordener". Noen ordener er meget store og omfatter svært mange arter. Lichida er en orden med relativt få arter, i Norge sannsynligvis rundt 10. Disse artene er til gjengjeld særdeles merkelige. Det kan nevnes at den hittil lengste trilobitten som er funnet tilhører

ordenen Lichida. Den er funnet i Portugal og måler hele 75 centimeter fra halespiss til panne. Artene som finnes i Norge (og Sverige) er riktignok ikke så store, men de regnes for å være noen av de største vi har. Noen har sannsynligvis hatt en lengde på over 20 centimeter.

Lichidene er funnet i avsetninger fra undre ordovicium til opp i devon. I Norge fra ordovicium/silur. Skallet er, som før nevnt, dekket med små knupper eller vorter. (Slike utvekster er det forøvrig flere "ikke-lichider" som også har). Disse knuppene finnes på alle skalledelene. Skalledelene har tildels dype og tydelige furer som danner et komplekst mønster. Dette er tydeligst på hodeskjoldet. Oftest finner man bare midthodet. De løse kinn har knekt av etter skallskiftesømmen. Midthodet er bredt, og ender hos mange arter i en fremstående panne. Denne pannen var hos noen arter sterkt hvelvet. Ryggskjoldet består av 10-11 segmenter. Det er som oftest bare små fragmenter av dette som finnes. Haleskjoldet er stort og flatt med vanligvis 6-8 flate pigger. Aksen er fremhevet.

Knapt nok ett eneste helt eksemplar er funnet av disse trilobittene her til lands.

Anvendt litteratur:

Atlas of Invertebrate Macrofossils. J. W. Murray. Fossil Invertebrates. U. Lehmann/G. Hillmer.

Trilobiten. H.Jordan.

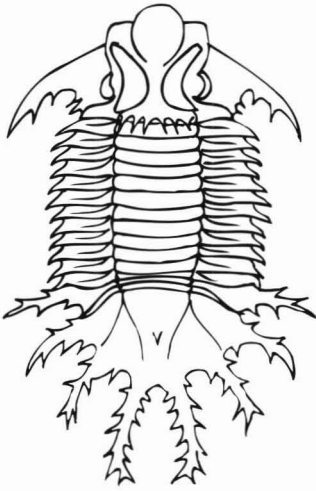

FIG.2: *Terataspis grandis* med sitt spektakulære utseende kunne nå en lengde på hele 60 cm. Den er funnet i devonavsetninger i Nord-amerika.

FIG. 3 *Ceratarges armata* på rundt 6 cm. bærer sitt navn med rette. Eksemplarer er sirlig preparert med piggene stående i alle retninger. Flere hele eksemplarer er funnet i Eifel.

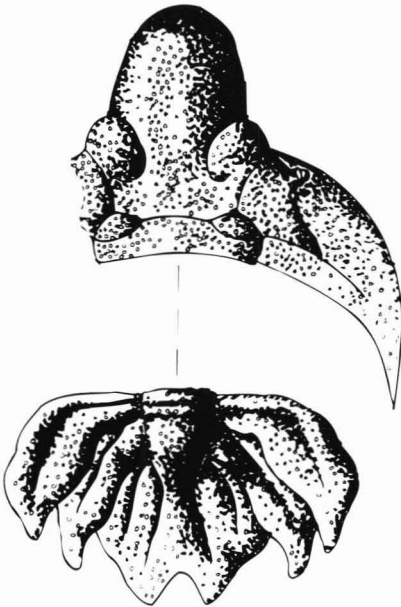

FIG. 4 *Metopolichas celorrhin* finnes i Norge fra undre ordovicium. Pannen er sterkt hvelvet. Den kunne sannsynligvis nå en lengde på rundt 20 cm.

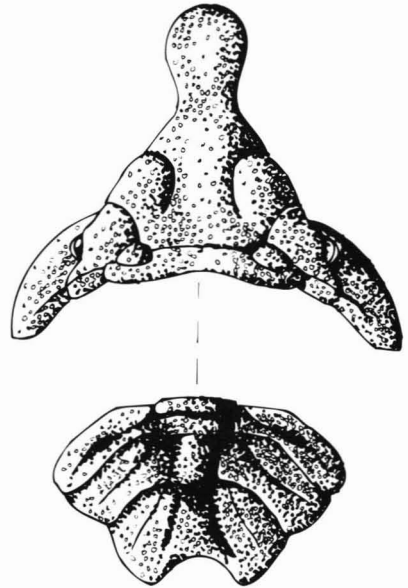

FIG. 5 *Metopolichas platyrhinus* finnes i Norge fra undre ordovicium. Karakteristisk er den lange, flate pannen. Dyret kunne sannsynligvis nå en lengde på rundt 20 cm.

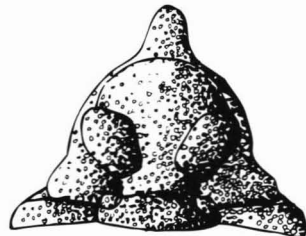

FIG. 6 *Platylichas validis* er funnet i Norge fra midtre ordovicium. Figuren viser kun midthodet uten de frie kinn.

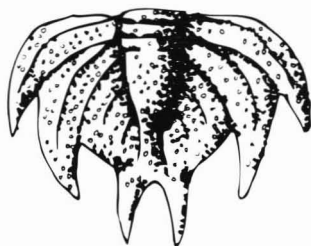
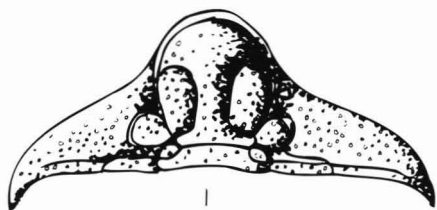

FIG. 7. *Platylichas laxatus* er funnet i Norge i lag fra midtre ordovicium. Den kunne nå en lengde på 8-10 cm.

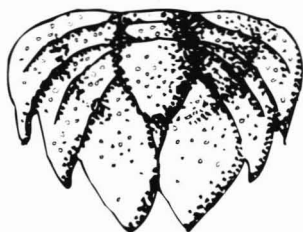
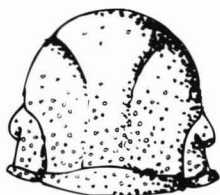

FIG. 8 *Platylichas lineatus* er funnet i Norge i overordoviciske lag. Haleskjoldet og midthodet er avbildet.

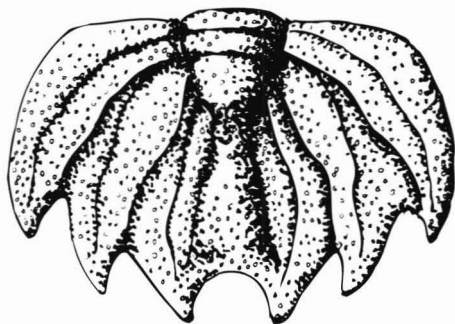
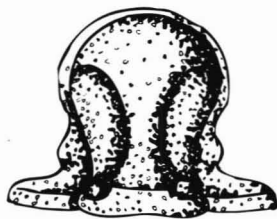

FIG. 9 *Arctinurus norvegicus* er en stor art på opptil 20 cm. som finnes i våre siluriske avsetninger. En mindre nærstående art er funnet i midtre ordovicium. Haleskjold og midthode (uten frie kinn) er avbildet.